

HET CONOURS VAN BLOIS

Hetty van Hartesveldt

Hertog Karel van Orléans was in zijn tijd een belangrijk dichter. Tijdens zijn 25-jarige gevangenschap in Engeland bracht hij veel tijd door met het dichten van balladen, rondelen en andere dichtwerken. Terug in Frankrijk (1440) bemoeide hij zich weinig meer met politiek en maakte van Blois het centrum van een bloeiend cultureel en intellectueel leven.

In haar roman *Het Woud der Verwachting* beschrijft Hella Haasse het leven van Charles d'Orléans.

In 1458 organiseerde Karel een dichtersconкурс, genaamd "Le Puy de Blois". Nu werden er in de Middeleeuwen en Renaissance in Frankrijk, maar ook in de Nederlanden (Rederijkers) regelmatig dichterswedstrijden gehouden. Een edelman, of rijke burger schreef een concours uit, waarbij het te maken gedicht aan strenge regels was gebonden. Zo ook bij het concours van Blois. Karel, die zelf ook deelnam, gaf de eerste regel op "Je meurs de soif auprès de la fontaine". Het moest een ballade zijn, waarvan elke regel in tegenspraak met zichzelf was. François Villon won het concours met glans. Elf van deze balladen (waarschijnlijk allemaal) zijn bewaard gebleven. Hierna staan de ballade van Karel van Orléans en die van Villon.

Zoals uit onderstaande illustratie blijkt zijn er nog steeds dichterswedstrijden.

Charles d'Orléans, Ballade du concours de Blois

Je meurs de soif, en cousté la fontaine;
Tremblant de froit, ou feu des amoureux;
Aveugle suis, et si les autres maine;
Povre de sens, entre saichans l'un d'eulx;
Trop negligent, en vain soigneux;
C'est de mon fait une chose faiée,
En bien et mal par fortune menée.

Je gaigne temps, et pers mainte sepmaine;
Je joue et ris, quant me sens douloureux;
Desplaisance j'ay, d'esperance plaine;
J'actens bon eur en regret angoisseux;
Rien ne me plaist, et si suis desireux;
Je m'esjois, et cource à ma pensée,
En bien et mal par fortune menée.

Je parle trop, et me tais à grant paine;
Je m'esbahys, et si suis courageux;
Tristesse tient mon confort en demaine,
Faillir ne puis, au mains à l'un des deulx;
Bonne chierre je faiz, quant je me deulx;
Maladie m'est en santé donnée,
En bien et mal par fortune menée.

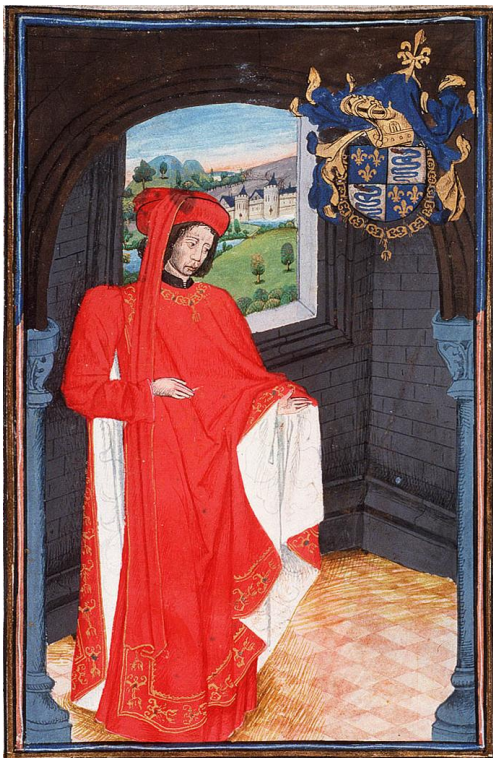
Prince, je dy que mon fait malaureux,
En mon prouffit aussi avantageux,
Sur ung hasart j'asseray quelque année,
En bien et mal par fortune menée.

Ik sterf van dorst naast de fontein;
Trillend van kou, of liefdesvuur;
Ik ben blind en toch leid ik anderen;
Arm van geest, wijs tussen de wijzen;
Te onachtzaam, vaak tevergeefs zorgvuldig
Alles is voor mij als betoverd.
Ik ben neutraal en trek voor elk partij.

Ik win tijd en verlies menige week;
Ik speel en lach als ik mij treurig voel;
In wanhoop ben ik vol van hoopvol gevoel;
Ik dicht van geluk in angstige spijt;
Niets behaagt mij, toch ben ik vol verlangen;
Ik verheug mij, ben bedroefd in mijn gemoed;
Ik ben neutraal en trek voor elk partij.

Ik spreek teveel en zwijg met grote moeite;
Ik vrees, maar toch ben ik moedig;
Droefheid houdt mijn troost in zijn macht,
Ik zou minstens een van beiden moeten bezitten;
Ik zie er gezond uit wanneer ik lijd;
In gezondheid wordt ziekte mij gegeven.
Ik ben neutraal en trek voor elk partij.

Prins, ik zeg dat mijn zaak ongelukkig is,
En mijn voorspoed evenzeer van voordeel,
Ik zal beide ontvangen door het noodlot.
Ik ben neutraal en trek voor elk partij.

Charles d'Orléans (door Gilles Gobet)

François Villon
(Achter de Dom, Utrecht)

François Villon, Ballade du concours de Blois

Je meurs de seuf auprès de la fontaine,
Chault comme feu, et tremble dent à dent ;
En mon païs suis en terre loingtaine ;
Lez ung brasier frissonne tout ardent ;
Nu comme ung ver, vestu en président,
Je ris en pleurs et attens sans espoir ;
Confort reprens en triste desespoir ;
Je m'esjouÿs et n'ay plaisir aucun ;
Puissant je suis sans force et sans pouvoir,
Bien recueully, débouté de chascun.

Rien ne m'est seur que la chose incertaine ;
Obscur, fors ce qui est tout evident ;
Doubte ne fais, fors en chose certaine ;
Science tiens a soudain accident ;
Je gaigne tout et demeure perdent ;
Au point du jour dis: "Dieu vous doint bon soir !"
Gisant envers, j'ay grand paour de cheoir ;
J'ay bien de quoy et si n'en ay pas ung ;
Eschoitte attends et d'omme ne suis hoir,
Bien recueully, débouté de chascun.

De riens n'ay soin, si mectz toute ma paine

D'acquérir biens et n'y suis prétendent ;
Qui mieulx me dit, c'est cil qui plus m'attaine,
Et qui plus vray, lors plus me va bourdent ;
Mon amy est, qui me fait entendent
D'ung cygne blanc que c'est un corbeau noir
Et qui me nuyst, croy qu'il m'ayde à povoir
Bourde, verté, au jour d'uy m'est tout un ;
Je retiens tout, rien ne sçay concepvoir,
Bien recueully, débouté de chascun.

Prince clément, or vous plaise sçavoir
Que j'entends mout et n'ai sens ne savoir :
Parcial suis, a toutes loys commun.
Que sais-je plus ? Quoy ? Les gaiges ravoïr,
Bien recueully, débouté de chascun.

Ik sterf van dorst nabij de koele bronnen,
heet als een vuur kleum ik en klappertand,
als heerser leef ik weerloos overwonnen,
in eigen land ben 'k in vijandig land,
steenkoud ril ik nabij de schouw die brandt
naakt als een worm ga ik als vorst gekleed,
in tranen lachend wacht ik wat vergeleed,
mijn troost vind ik in droeve wanhoopsklacht,
vermaak schep ik in kommer en in leed,
warm welkom en door iedereen veracht.

Niets is mij zeker dan onzekerheden
en donker is mij elke helderheid,
ik twijfel nooit, alleen aan recht en reden,
mijn zekerheid is de toevalligheid,
ik win altijd en raak toch alles kwijt,
ik zeg bij 't morgengloren 'goedenacht'
'k ben bang te vallen als ik lig of zit,
ik ben vermogend en heb geen bezit,
'k ben erfgenaam zonder familielid,
warm welkom en door iedereen veracht.

'k Heb kind noch kraai, maar toch tracht ik
te zorgen
voor 'n lege beurs - van gouden schilden zwaar,
wie mij wil weldoen zou 'k liefste worgen,
wie waarheid tot mij spreekt is leugenaar,
mijn beste vriend is hij die zonneklaar
bewijst dat zwanen zwarte raven zijn,
en wie mij schaadt doet me het minste pijn,
leugen en waarheid zijn voor mij één macht
ik weet zoveel, maar mijn verstand is klein,
warm welkom en door iedereen veracht.

Gij milde Prins, mijn rechte woord is krom
want veel begrijpend ben ik dwaas en dom
elk krijgt mijn stem, ik ben voor één geslacht...
Wat wil ik nog ? Mijn toelage weerom,
warm welkom en door iedereen veracht.

De vertaling van de ballade van Charles d'Orléans is van Hetty van Hartesveldt, behalve de refreinregel. Die is van Ernst van Altena. De vertaling van de ballade, van François Villon, is geheel van Ernst van Altena.